

Studiehandledning

Hälsoarbetsetik (7,5 hp)

PE07GN

Vårtermin 2023

Kursansvarig: Pelle Pelters

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik
och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Inledning

Välkommen till kursen i hälsoarbetets etik!

Kursen behandlar olika etiska teorier och begrepp med relevans för fältet pedagogik och folkhälsa och bygger på ett kritiskt förhållningssätt som grund för etiska bedömningar. Hälso pedagogiska arbetsituationer belyses med fokus på att kunna identifiera, analysera och hantera etiska utmaningar utifrån de olika presenterade etiska teorierna och begreppen. Dessutom diskuteras och problematiseras olika etiska uppförandekoder som används inom hälso pedagogiskt arbete.

Vi kan lägga till att det sällan finns något klockrent sätt att hantera situationer på ett etiskt ansvarsfullt sätt. Med detta i åtanke kommer även vi att testa oss fram i kursen genom att problematisera, kritisera och diskutera tillsammans.

Vi ser fram emot denna resa med dig!

Pelle, Karin & Lia

Kontaktuppgifter

Vi som ser fram emot att jobba i kursen med er är Pelle, Karin och Lia. Vi nås bäst på mail eller genom meddelandefunktionen på Athena – tveka inte att höra av dig om du har frågor!

Pelle Pelters (kursansvarig): pelle.pelters@edu.su.se

Karin Gunnarsson: karin.gunnarsson@edu.su.se

Lia Mollvik: lia.mollvik@edu.su.se

Universitetskonto och Athena

All viktig information finns på kurssidan på lärplattformen Athena. Det är därför viktigt att du som student skaffa dig tillgång till den (surprise!).

Förväntade studieresultat

För godkänt betyg på kursen ska studenten kunna:

- redogöra för olika etiska teorier och begrepp,
- identifiera, analysera och hantera etiska problemställningar inom det hälso pedagogiska fältet,
- kritiskt reflektera över hälso pedagogens etiska ställningstaganden, praktik och förhållningssätt.

Kursens upplägg och innehåll

Etik är ett levande ämne. Det börjar i regel med en förundran och frågor och kan i bästa fall leda till medvetenhet och välfunderade sätt att tänka kring och hantera ambivalenta situationer och ämnen. Hur detta kan göras är fokus för kursen "Hälso arbetets etik". Dessutom anser vi att ett kritiskt förhållningssätt utgör grunden för etiska bedömningar. Etik, kritik och pedagogik är nära sammanflätade och det ska vi också belysa i kursen.

Tungvikten i undervisningen ligger därför på seminarierna som kräver att du läser tillhörande litteratur i förväg och förbereder dig individuell men även ett par gånger i grupp inför seminarierna. Föreläsningarna har däremot mer en kompletterande funktion. Av praktiska skäl äger en del kursmoment rum på campus medan våra få andra hålls på Zoom – kolla så att du alltid vet vart du ska!

Obligatorisk närvaro, komplettering och uppsamlingsseminariet

Närvaro på kursens fem seminarier är obligatoriskt. Frånvaro kompletteras vid ett gemensamt uppsamlingsseminarium på sista kursdagen. För varje seminarium finns föreberedande uppgiften som du ska göra även i kompletterande syfte (dvs. **komplettering = svar på seminarieföreberedande frågor**). Resultatet av denna förberedelse är det som du ska presentera på uppsamlingsseminariet.

Kursens upplägg i tabellarisk översikt:

*betyder: obligatorisk närvaro på seminarierna, behöver kompletteras vid uppsamlingsseminarium (v. 17) ifall seminariet missades.

Tid (vecka/dag – för klockslag se TimeEdit)	Kursmoment	Individuell Examinationsdel	Gruppuppgift	Plats
V. 12 Tisdag 21/3	FL: Kursintroduktion + introduktion av ämnet etik (Pelle)			Campus
Onsdag 22/3	Workshop om möjliga etiska dilemma (Pelle)	definiera ditt etiska problem		Campus
Torsdag 23/3		Få handledning/ feedback av lärarna om ditt dilemma (15 min per person)		Zoom
V. 13 Måndag 27/3	FL kritiskt förhållningssätt (Karin)			Campus
Onsdag 29/3, fm	SE: kritiskt förhållningssätt i halvklass* Halvklass A: Karin Halvklass B: Pelle		Presentera modell om sammanhang/samspelet etik – kritiskt förhållningssätt + pedagogik, utifrån kap. 6 & 7 i Stenbock-Hult	Campus
Ons, 29/3, em	FL: plikt- & dygdetik (Lia)			Campus
Torsdag 30/3, 23:59 (inlämning vanlig tid) Fredag 31/3, 23:59 (inlämning förlängd tid)		Inlämning Presentation dilemma + Reflektion plikt- eller dygdetik		Athena
V. 14 Måndag 3/4, fm	SE: Autonomi, i halvklass* Halvklass A: Karin Halvklass B: Pelle			Campus
Onsdag 5/4, 23:59 (v)		FL: konsekvens- & diskursetik (Lia)		Campus
Torsdag 6/4, 23:59 (f)		Inlämning reflektion		Athena

		konsekvens- eller diskursetik		
V. 15 Tisdag 11/4	SE: Ansvar, i halvklass* Halvklass B (fm): Pelle Halvklass A (em): Karin			Campus
Tis 11/4 (efter seminarierna)	FL: feministisk vård- & närhetsetik (Lia)			Campus
Torsdag 13/4 kl. 23:59: vanlig tid		Inlämning reflektion		Athena
Fredag 14/4 kl. 23:59: förlängd		feministisk vård- eller närhetsetik		
V. 16 Onsdag 19/4 fm	FL: Etiska uppförandekoder (Lia)			Campus
	SE (1 tim): Etiska uppförandekoder i helklass* (Pelle)			Campus
Torsdag 20/4, 23:59 (v)		Inlämning reflektion med hjälp av en etisk uppförandekod		Athena
Fredag 21/4, 23:59 (f)				
V. 17 Onsdag, 26/4	SE: Forskningsetik, i helklass*		Presentation valfritt kapitel ur Eklöf (2019)	Campus
Torsdag 27/4, 23:59 (v)		Dra slutsats		Athena
Fredag, 28/4, 23:59 (f)				
Fredag, 28/4	Uppsamlingsseminarium, kompletterande			Campus

Krav för att bli godkänd på kursen:

För att kunna bli godkänt på kursen behöver du göra följande:

- Vara med och aktiv på de obligatoriska seminarierna
- Engagera dig i din grupp och göra samt presentera tillsammans de 2 gruppuppgifterna
- Bli godkänt på samtliga delar av den löpande examinationen i 5 delar

Examination och betygsättning

Kursen examineras genom en individuell skriftlig hemtentamen där sjugradig betygsskala tillämpas. Kursens individuella examination skrivs löpande, med en deluppgift per kursvecka.

Uppgift

Beskriv en etiskt problematisk situation som kan bli aktuell i det hälsopedagogiska eller folkhälsovetenskapliga arbetet. **Tänk på att inte välja ett exempel som är fokuserat på sjukvård, även om kursboken är mycket inriktad på vården och omvårdande situationer!** Efter att ha valt en bra exempelsituation ska du reflektera kring hur du skulle kunna uppfatta och lösa problemet utifrån olika etiska teorier och uppförandekoder. Varje vecka ska du lämna in en reflektion utifrån andra etiska teorier eller texter.

Nedan finner du en uppställning av de olika deluppgifterna som du förväntas göra varje kursvecka:

- **Vecka 1:** definiera en etisk problemställning eller ett etiskt dilemma inom det hälsopedagogiska eller folkhälsovetenskapliga fältet (+ få feedback)
⇒ *Bestäm dig för en hälsopedagogisk eller folkhälsovetenskaplig situation som verkar etiskt problematisk och beskriv situationen så att det går att resonera kring den utifrån olika sorters etiker. Se dokumentet "Checklista etiska problem" för mer information om vad som kännetecknar ett etiskt problem eller dilemma. Sedan ska du utgå från denna, dvs. samma konkreta situation i alla deltentor!*
- **Vecka 2:** resonera kring ditt etiska problem genom att antingen använda pliktetik eller dygdetik
⇒ *Välj en av etikerna, beskriv dess grundläggande kännetecken och använd den för att reflektera kring ditt etiska problem (Vad är problemet med situationen enligt etiken? Hur bedömer du situationen utifrån etiken? Vad skulle kunna vara en lösning utifrån etiken)?*
- **Vecka 3:** resonera kring ditt etiska problem genom att antingen använda konsekvensetik eller diskursetik
⇒ *Välj en av etikerna, beskriv dess grundläggande kännetecken och använd den för att reflektera kring ditt etiska problem (Vad är problemet med situationen enligt etiken? Hur bedömer du situationen utifrån etiken? Vad skulle kunna vara en lösning utifrån etiken)?*
- **Vecka 4:** resonera kring ditt etiska problem genom att antingen använda feministisk vårdetik eller närhetsetik
⇒ *Välj en av etikerna, beskriv dess grundläggande kännetecken och använd den för att reflektera kring ditt etiska problem (Vad är problemet med situationen enligt etiken? Hur bedömer du situationen utifrån etiken? Vad skulle kunna vara en lösning utifrån etiken)?*
- **Vecka 5:** resonera kring ditt etiska problem genom att antingen använda en av kursens etiska uppförandekoder
⇒ *Välj en av uppförandekoderna, beskriv dess viktigaste budskap och grundläggande kännetecken och använd den för att reflektera kring ditt etiska problem (Vad är problematiskt med situationen enligt koden? Hur bedömer du situationen utifrån (delar av) koden? Vad skulle kunna vara en lösning utifrån (delar av) koden)?*
⇒ *Obs: Studenterna får avgöra själva vilken uppförandekod och vilka delar av den som känns lämpligast att använda i det egna scenario. Sedan får ni diskutera utifrån den/de delen/delarna.*
- **Vecka 6:** avsluta med att dra en slutsats, med bas i allt du hittills har skrivit.
⇒ *Du ska här presentera vilka för- och nackdelar 'dina' olika etikerna (de som du har hittills har valt) erbjuder med tanke på 'ditt' etiska problem och hur du troligen i slutändan skulle hantera problemet, baserad på dina tidigare resonemang.*

Varje vecka (med undantaget för vecka 1) ska du lämna in din text på Athena. Skriv texten fortlöpande i samma dokument. Tänk på att även litteraturlistan ska finans med oc uppdateras allt eftersom du använder flera källor.

Omfång:

Vecka 1 ska du beskriva problemet för dig själv, denna vecka krävs ingen inlämning. På fredag får du en handledningstid med en av lärarna för att beskriva problemet som du har kommit fram till och för att få lite guidning kring dess lämplighet som underlag för examinationen. Detta konkreta etiska problem ska du sedan utgå ifrån i alla deltentor.

Vecka 2 ska du först beskriva ditt etiska problem på ungefär 0,75-1 sidor (Times New Roman, 12 pt, enkel radavstånd) och sedan lägga till ungefär samma textmängd (0,75-1 sidor) reflekterande text utifrån din valda etik.

Veckorna 3-5 ska du skriva ungefär 0,75-1 sidor reflekterande text (Times New Roman, 12 pt, enkel radavstånd) per vecka utifrån din valda etik eller uppförandekod.

Vecka 6 ska du också skriva ungefär 0,75-1 sidor reflekterande text (Times New Roman, 12 pt, enkel radavstånd), men denna gång som en slutsats (se ovan).

Litteratur som skall användas i uppgiften är:

Sandman, L. & Sofia Kjellström (2013). *Etikboken: Etik för vårdande yrken*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson & Styhre, A. (2021) *Kritiskt tänkande*. Studentlitteratur.

Liss, P.-E. (2001). Den goda avsiktens gränser - Etiska konflikter i hälsofrämjande verksamhet. I L.

Svensson, E. Svederberg & T. Kindeberg (Red.), *Pedagogik i hälsofrämjande arbete* (s. 97-122). Lund: Studentlitteratur, 2001. (pdf på Athena)

All obligatorisk litteratur som omnämns ovan måste inte refereras i samtliga delinlämningar men dessa 3 källor måste dyka upp någonstans i de olika delinlämningar. Annan kurslitteratur får gärna användas.

Bedömning och betygskriterier

Bedömning

Varje deluppgift (varje text som skrivs) bedöms med ett poängvärde. Följande gäller:

- 0 poäng ≈ underkänd
- 2 poäng ≈ godkänd
- 4 poäng ≈ väl godkänd

För varje deluppgift som lämnas in kommer lärarna skriva en kort kommentar till varje student. I de fall att det krävs komplettering (vid 0 poäng) skrivs en mer utförlig kommentar med vad som behöver förbättras för att få godkänt.

För att bli godkänd på hela examinationen måste studenten åtminstone ha blivit godkänd (= fått minst 2 poäng) på samtliga deltentor. Ett slutbetyg på hela examinationen sätts när alla delar är genomförda och studenterna därmed har fått alla poäng som studenterna kan få. Examinationens slutbetyg räknas ihop utifrån det totala poängvärdet, dvs. alla poäng som studenten har fått för deltentorna, enligt följande skala:

- A: 20 poäng
- B: 18 poäng
- C: 16 poäng
- D: 14 poäng
- E: 10-12 poäng
- Fx: 6-8 poäng
- F: 0-4 poäng

Slutbetyg på examinationen är samtidigt betyget som studenten får på kursen.

Ifall studenten inte får godkänt i första inlämningsrunda (den under kursens gång), dvs. när det finns kompletteringskrav (0 poäng) på en eller flera av deltentorna har studenten fortfarande alla chanser att få hela (godkända) betygsskalan A-E som slutbetyg för alla deltentor tillsammans (5 deltentor = en heltenta som bedöms på skalan A-F) när en godkännbar text har väl lämnats. Om det finns kompletteringskrav gäller alltså INTE att studenten kan få maximalt betyget E.

Omtentamen

Omtentamen kommer inte ske löpande utan **samlade vid kursens slut**. Har studenten vid kursens slut fått 0 poäng på 1 eller 2 av deltentorna får studenten Fx som slutbetyg i första omgång och möjlighet till komplettering inom fem arbetsdagar för att uppnå godkänt betyg.

Bearbetningsperioden på 5 arbetsdagar för Fx-kompletteringar börjar så fort resultatet för den sista deluppgiften har meddelats (deadline för kompletteringen meddelas då). Bedömande lärare informerar dessutom om vilka kompletteringar som krävs. Detta sker dock löpande under kursens gång, dvs. studenten får gå tillbaka till de deluppgifterna som inte har blivit godkända för att ta till sig krav på ändringar och kompletteringar.

Har studenten fått 0 poäng på **fler än 2 deltentor sätts betyget F** i första omgång. Då gäller datumen för omtentamen som är upplagt på Athena (under examinationer och gruppuppgifter) och TimeEdit.

Betygskriterier

Betygsättning sker enligt sjugradig målrelaterad betygsskala (A-F):

A Texten ger prov på att studenten kan identifiera, kritiskt reflektera och analysera samt hantera etiska problemställningar inom det hälsopedagogiska fältet utifrån olika etiska teorier och begrepp på ett utmärkt sätt. Redogörelser och diskussioner genomförs med stor säkerhet och självständighet och ger en insiktsfull och nyanserad bild av hur en etiskt problematisk hälsopedagogisk situationen kan uppfattas och lösas problemet med grund i olika etiska teorier och dokument. Texten präglas genomgående av mycket tydliga resonemang och den anknyter till stora delar av den anvisade kurslitteraturen på ett vedertaget sätt utan formella brister.

B Uppgiftslösningen håller högre kvalitet än vad som krävs för C men når inte upp till vad som krävs för A.

C Texten ger prov på att studenten kan identifiera, kritiskt reflektera och analysera samt hantera etiska problemställningar inom det hälsopedagogiska fältet utifrån olika etiska teorier och begrepp på ett bra sätt. Redogörelser och diskussioner är innehållsrika och präglas av tydliga resonemang. Texten är väldisponerad och anknyter till stora delar av den anvisade kurslitteraturen på ett vedertaget sätt utan formella brister.

D Uppgiftslösningen håller högre kvalitet än vad som krävs för E men når inte upp till vad som krävs för C.

E Texten ger prov på att studenten kan identifiera, kritiskt reflektera och analysera samt hantera etiska problemställningar inom det hälsopedagogiska fältet utifrån olika etiska teorier och begrepp på ett tillräckligt sätt. Redogörelser och diskussioner presenteras på ett grundläggande och huvudsakligen korrekt sätt. Texten anknyter till kurslitteraturen, har en röd tråd i framställningen och refererar till källor på ett tillfredsställande sätt.

Fx Examinationsuppgiften motsvarar inte kriterierna för godkänt betyg och behöver smärre kompletteringar för att kunna godkännas.

F Examinationsuppgiften är inte besvarad på ett tillfredsställande sätt.

Utöver angivna kriterier ingår i bedömningen för godkänt betyg att skriva utifrån vedertagna pedagogiska krav på akribi och att hålla sig inom det sidantal som anges i uppgiften. I betygsättningen vägs in hur examinationsuppgiften visar att studenten har tillgodogjort sig kurslitteraturen som helhet.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut.

Kurslitteratur

Kursens baslitteratur

Sandman, L. & Sofia Kjellström (2013). *Etikboken: Etik för vårdande yrken*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson & Styhre, A. (2021) *Kritiskt tänkande*. Studentlitteratur.

Liss, P.-E. (2001). Den goda avsiktens gränser - Etiska konflikter i hälsofrämjande verksamhet. I L.

Svensson, E. Svederberg & T. Kindeberg (Red.), *Pedagogik i hälsofrämjande arbete* (s. 97-122). Lund: Studentlitteratur, 2001. (pdf på Athena)

Tematisk kurslitteratur (pdf på Athena eller webb-resurser)

Ansvar

Guttman, N., & Ressler, W. H. (2001). On being responsible: Ethical issues in appeals to personal responsibility in health campaigns. *Journal of Health Communication* 6, 117–136.

Autonomi

Sugden, R. (2009) On Nudging: A Review of Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness by Richard H. Thaler and Cass R. Sunstein. *International Journal of the Economics of Business*, 16(3), 365–373.

Twomey, M. (2015) Why Worry about Autonomy? *Ethics and Social Welfare*, 9(3), 255-268.

Etiska uppförandekoder

Uppförandekoder gällande health education, public health, health promotion (webb resurser):

- World Health Organization(WHO) - Health education: theoretical concepts, effective strategies and core competencies:
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/119953/EMRPUB_2012_EN_1362.pdf?sequence=1&isAllowed=y (sid. 52; 72-75)
- American Public Health Association (APHA) - Public Health Code of Ethics:
https://www.apha.org/-/media/files/pdf/membergroups/ethics/code_of_ethics.ashx
- Pharmacy Board of Australia - Code of conduct for registered health practitioners:
<https://www.pharmacyboard.gov.au/codes-guidelines/code-of-conduct.aspx>

Forskningsetik ang. 'hälsa' + informerat samtycke

Eklöf, Motzi (red.) (2019) *Medicinska moraler och skandaler. Vetenskapens (etiska) gränser*.

Stockholm: Carlssons bokförlag (valfri kapitel).

Stöd i dina studier

Vid Stockholms universitet finns också möjlighet att, utöver den ordinarie undervisningen, få extra stöd i sina studier.

Studie-och språkverkstaden

Vid Studie-och språkverkstaden på Stockholms universitet kan du bl. a få hjälp med studieteknik och akademiskt skrivande. Studie-och språkverkstaden erbjuder både föreläsningar, seminarier och personlig handledning. Information om tjänster och kontaktuppgifter hittar du via följande adress <https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studie-och-spr%C3%A5kverkstaden>

Studera med funktionsnedsättning

Om du har en dokumenterad funktionsnedsättning, t.ex. dyslexi, har du möjlighet att få särskilt pedagogiskt stöd. Exempel på stödinsatser kan vara anteckningshjälp, talböcker, förlängd tentamenstid eller teckenspråkstolkning. Du ansöker om särskilt pedagogiskt stöd hos Studentstöd på Stockholms universitet

<https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studera-med-funktionsneds%C3%A4ttning>

Därefter kan det utfärdas ett intyg som gäller för studier på universitetet.

Det är ditt ansvar som student att innan kursen börjar kontakta studievägledarna vid Institutionen för pedagogik och didaktik på e-post adressen studievagledare@edu.su.se. Studievägledare kommer i sin tur att kontakta kursansvarig om vilket stöd du behöver.